

Biologische voederteelten

Het Interprovinciaal Proefcentrum voor de Biologische Teelt vzw (PCBT) verzorgt praktijkonderzoek en voorlichting ten dienste van biologische landbouwers en boeren met interesse voor biologische landbouw. Voor informatie 'uit de praktijk' gingen wij ons licht opsteken bij Annelies Beeckman en Lieven Delanote. – LUC VAN DIJCK –

Een omschakelende melkveehouder heeft andere zorgen dan een biologische melkveehouder. Hij moet het rantsoen en het teeltplan aanpassen en de teelten onder de knie krijgen. Een biologische boer gaat een stap verder: optimalisatie van zijn rantsoen en zijn teeltplan, fijnsturing, mineralenbalans, rassenkeuze, ... Elke boer moet afwegen wat hij aankan. Je moet niet alles zelf willen doen. Je kan ook biologische voeders aankopen, externe arbeid inschakelen en de middelen en technieken gebruiken die vandaag ter beschikking zijn. Biologische melkveehouderij is geen strategie om professionalisme te ontwijken. Wat speelt zijn economische en arbeidstechnische overwegingen en het eigen bedrijfsprofiel.

Gras-klaver

Gras-klaver moet je op tijd inzaai-

en, ten laatste half september, anders bestaat het risico dat de klaver de winter niet goed doorkomt. In de gangbare veehouderij spreken we van Engels raaigras. Bij bio wordt dat minstens Engels raaigras, aangevuld met witte en rode klaver. Er is bovendien een tendens om meer complexe mengsels uit te zaaien en ook weidekruiden (zoals smalle weegbree) in te mengen. In het voorjaar kan mengmest toegediend worden bij de eerste en de tweede snede; daarna neemt de klaver de rol van stikstofleverancier over. De onkruidbestrijding is vooral een zorg bij nieuw ingezaaid grasland en gaat samen met het maaien van de eerste snede. Het gaat bij gras-klaver grotendeels om eenjarige onkruiden: die groeien niet opnieuw na het maaien. Bij grote onkruiddruk kan dit een reden zijn om de eerste snede wat vroeger te maaien.

De uitbating van gras-klaver is te vergelijken met deze van grasland. Het verschil is dat het aandeel klaver in de loop van het seizoen toeneemt. Het maairitme is

Lieven Delanote: "De biologische melkveehouder moet op zoek naar een beheersbaar systeem en een bedrijfsorganisatie die bio mogelijk maakt."

intens en gaat naar 4 tot 5 sneden. Voor elke snede moet je een bepaalde kwaliteit voor ogen hebben om in de winterperiode tot een evenwichtig rantsoen te komen. Gras-klaverweiden die enkel gemaaid worden, moeten op tijd gemaaid worden. Standweiden worden bij voorkeur gemaaid en begrast in een strikt omleidingssysteem.

Triticale

In de gangbare landbouw is wintertarwe de klassieker. De opbrengst ligt biologisch tussen 5 en 6 ton. Maar biologische wintertarwe heeft een driedubbel probleem: in het najaar onkruid, in het voorjaar bladziekten, en stikstof omdat je de eerste fractie maar moeilijk kan geven. Het alternatief is triticale. Deze graansoort kan je laat in november zaaien, stoelt veel meer uit, maakt veel meer gewas aan en onderdrukt beter het onkruid. Bovendien heeft triticale minder stikstof nodig en is het minder ziektegevoelig. Triticale is voor voedergraan het interessantst. De opbrengst ligt doorgaans tussen 6 en 7 ton.

De voornaamste zorg bij triticale is de bemesting. Hiervoor zijn er verschillende mogelijkheden. Je kan een najaarsbemesting geven voor de zaai met stalmest, maar dat is weinig efficiënt. Je kan ook mengmest toedienen in het voorjaar, maar dan is de bodem vaak een beperkende factor om met een mestinjecteur het veld op te komen. Een andere mogelijkheid is organische biologische korrelmeststof toedienen in het voorjaar, maar dat is een dure zaak. Tenslotte kan je ook beslissen om niets te doen en een minderopbrengst te accepteren. Alleen zaaien en maaien dus. In rotatie met gras-klaver kan het gewas profiteren van de in de bodem vastgelegde stikstof.

Foto: Luc Van Dijck

Foto: Patrick Dieleman

Maïs

Maïs past niet zo heel goed in een evenwichtig biologisch gras-klaverantsoen, al blijft een beetje maïs altijd welkom. Teeltechnisch is biologische maïs goed mogelijk. Ook toppers op de rassenlijsten zijn in biologische zaadvorm beschikbaar. Alleen de onkruidbestrijding is een punt van zorg en vraagt de nodige aandacht. Maïs doet het goed in rotatie: een jaar of 3 gras-klaver, 1 of 2 jaar maïs, een jaar triticale en dan opnieuw gras-klaver. De maïs groeit goed op basis van de stikstof uit stalmest en teert ook op de in de bodem aanwezige stikstofvoorraad van de gras-klaver. Een goede groei geeft de maïs voorsprong op de onkruiden. Biomaïs is even weinig ziektegevoelig als gangbare maïs. Vervelend is de vogelschade door de kraaien die de kiemplantjes spelenderwijs uittrekken. Daar is weinig verweer tegen. De

Met de late zaai in november vermijd je problemen met najaarsonkruiden. In het voorjaar moet je wieden als de grond het toelaat. Dit gebeurt maar weinig in de praktijk omdat de wiede in een verslepte grond onvoldoende werkt. De voorjaarsbemesting geeft een extra boost aan het gewas. Bij het begin van het groeiseizoen komt het uitstoeilingsvermogen van de triticale goed tot zijn recht. Het graan wordt mooi groen en het gewas zal de onkruiden goed onderdrukken. Bij de verdere groei van het graan hebben de onkruiden nog minder groeikansen.

Triticale is weinig ziektegevoelig. De natuur zet zelf ook veel recht. In biologische graanpercelen zien we vaak veel graanhaantjes of luizen, maar daarom is het perceel nog niet verloren. Veelal zien we na enkele tijd ook veel natuurlijke vijanden verschijnen. Zoals maïs kan je triticale na de oogst ofwel inkuilen als geheleplantsilage (GPS), graan vochtig inkuilen of droog bewaren. De vervoeding hangt af van de ruwvoedervoorraad

FOTO: PCBVT

op het bedrijf. Bij te weinig ruwvoer ga je naar GPS, bij behoefte aan een krachtvoerc component kan je meer naar korrel gaan. Oogst als GPS of vochtig graan biedt ook perspectief als er door omstandigheden toch nog te veel onkruiden in het perceel aanwezig zijn.

Combinatie triticale en erwt

De inzaai van triticale met vlinderbloemigen is een nieuwe tendens, zeker nu het rantsoen van biologisch melkvee volledig uit biologische grondstoffen moet samengesteld zijn. De biologische erwenteelt is moeilijk. De combinatie graan en erwten gaat goed: graan fungeert als een soort van steungewas voor de erwt. De oogst van de erwten gaat ook vlotter. Deze techniek wordt courant toegepast in Frankrijk en Wallonië en laat toe om op het eigen bedrijf ook een eiwitcomponent te telen. Op het PCBVT worden proeven gedaan met veldbonen en erwten. Lupinen vragen meer zorg en zijn bedrijfseconomisch nog onzeker. Voor de proef met de combinatie triticale-erwten werd een zaaidichtheid toegepast van 150 kg/ha triticale en 20 kg/ha erwten. Het zaaizaad wordt gewoonlijk als mengeling ingezaaid. Uit de proeven blijkt dat de opbrengst van de triticale stabiel blijft, terwijl de opbrengst van de erwten onzeker is. Met andere woorden: de opbrengst van de erwten is nettowinst.

Het aandeel erwten varieert tussen 5 en 20%. Het succes van de teelt hangt af van de natuur, het weer, de grond en de stikstofvoorraad. Het gevreesde verlies door duiven valt al bij al nog mee. Bemesten in het voorjaar komt vooral het graan ten goede; niet bemesten geeft voordeel aan de erwt. In stikstofrijke percelen zal het graan de bovenhand halen. In stikstofarme percelen komt het graan stikstof te kort en zal de erwt het beter doen. Er is voor erwten en veldbonen nog genetische verbetering mogelijk, bijvoorbeeld wat de wintervastheid van de rassen betreft.

FOTO: LUC VAN DIJK

Annelies Beeckman: "De combinatie triticale met vlinderbloemigen laat toe om op het eigen bedrijf ook een extra eiwitcomponent te telen."

Voederbieten

De onkruidbestrijding bij voederbieten gaat qua techniek terug naar wat vorige generaties deden: schoffelen. De machines zijn intussen wel verfijnd. In vooropkomst kan je het land eggen. Worden de plantjes zichtbaar, dan moet je zo precies mogelijk schoffelen met gewasbeschermingschijven. Het onkruid in de rij moet aangepakt worden met de hak. Dat is handwerk en een tijdrovend karwei. Hiervoor moet je de nodige tijd uittrekken. Je moet daarna nog een paar keer schoffelen op klein onkruid tot het gewas zich sluit. Een eenmansbedrijf zal wellicht geen tijd hebben voor voederbieten en kan deze teelt beter uitbesteden. Overigens is deze teeltzorg meer iets voor een akkerbouwer die niet 2 keer per dag in de melkstal moet staan. De kleine percelen voederbieten laten ook niet toe daarvoor speciale machines aan te kopen. ■

schade kan pleksgewijs tot 50% oplopen. Vogelafweer helpt een beetje. Dieper zaaien helpt, dan komt de plant iets steviger op. Later zaaien helpt ook, dan groeit het gewas sneller door. Het is zoeken naar natuurlijke stoffen die het zaad en het plantje onaan-trekkelijk maken.

Onkruidbestrijding in maïs is arbeidsintensief. Je moet het onkruid snel aanpakken. Je moet als goede akkerbouwer je tijd nemen om te wieden en te schoffelen. Wieden moet voor de opkomst van de maïs gebeuren. Het grootste probleem vormen de onkruiden die mee opkomen met de maïs. Je moet dus een paar dagen na de zaai al wieden. Daarna schoffelen met een vingerwieder bij het derde- tot vierdebladstadium en daarna nog een keer of 2 doorgaan. Dat is wel intensief. Er zijn tot 4 of 5 bewerkingen nodig. Dat vraagt tijd en een goede arbeidsplanning. Want wiede-

gen moet op het juiste moment gebeuren, als het onkruid nog klein is. Je moet de maïspcelen regelmatig inspecteren. Dit weegt ruim op tegen de arbeidsbehoefte voor een manuele correctie. Gelukkig neigt een biologisch rantsoen vanzelf al naar minder maïs dan in de gangbare veehouderij gebruikelijk is. Gangbare maïs is een loonwerkersteelt. Je zaait in mei en haalt de maïs binnen in oktober. En je moet maar 1 keer spuiten. Op dat moment heeft de bio-boer al 2 of 3 bewerkingen gedaan.